

خلاصه گزارش اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه منع احداث بنا و ساختمان در طرفین خطوط لوله انتقال گاز، نفت،

فرآورده‌های نفتی و مواد پتروشیمی»

دوره هشتم - سال اول

شماره ثبت:

۱۳۲

شماره چاپ:

۱۳۳

تاریخ چاپ:

۱۳۸۷/۴/۶

مقدمه

موضوع تملک اراضی و املاک و تعیین حریم آنها برای مسیر خطوط لوله انتقال در اساسنامه‌های سال‌های ۱۳۳۳، ۱۳۳۸، ۱۳۴۷، ۱۳۵۳ و ۱۳۵۶ شرکت ملی نفت ایران مطرح شده است، در اساسنامه‌های سال ۱۳۴۷ به بعد، صریحاً اعلام شده است که «عرض مسیر و حریم خطوط لوله شرکت مجموعاً از ۴۰ متر تجاوز نخواهد کرد» و در صورت ضرورت افزایش آن، اخذ مصوبه هیئت وزیران لازم‌الاجرا بوده و تنها یک حریم برای آن تعیین شده است. جلوگیری از حوادث احتمالی ناشی از نشت خطوط لوله انتقال به عنوان مهم‌ترین دلیل طرح لایحه مذکور است. پیشرفت‌های علمی و فناوری‌های نوین، زمینه استفاده و به‌کارگیری از آخرین دستاوردهای علمی، تخصصی را در جهت عیب‌یابی، تعیین دقیق نقایص و نشت‌یابی دقیق و اعلام آن و جلوگیری از حوادث احتمالی، فراهم آورده است و آنچه ضریب ایمنی جلوگیری از نشت و حوادث مربوط را افزایش می‌دهد، اجرای عملیات پیمان‌کاری، مطابق با استانداردهای روز و همچنین بازرسی مستمر واحد حفاظت خوردگی و مأمورین زیربسط است که به‌طور دائم و مستمر، امور بازرسی و نشت‌یابی را اعمال کنند.

بررسی مفاد لایحه

لایحه کنونی علی‌رغم استانداردهای داخلی (مورد عمل وزارت نفت و شرکت ملی گاز ایران که در اصل این گزارش آمده است) با تعیین و تعریف بدون توجیه فنی دو نوع حریم اختصاصی و ایمنی (۲۸ متر و تا ۲۵۰ متر از هر طرف محور خطوط لوله) احداث هرگونه بنا و ساختمان در حریم‌های مذکور را ممنوع کرده است، گفتنی است که تعیین کاربری براساس دستورالعمل پیشنهادی وزارت نفت و تصویب هیئت وزیران و توافق برای تملک اعیانی‌های موجود در حریم ایمنی (تا ۲۵۰ متر از هر طرف) به معنای آن است که کل عرصه واقع در حریم ایمنی، از حیث ارتفاع خارج شده و قابلیت مالکیت را از مالک آن می‌زداید در صورتی که تنها مبلغ اعیانی (احتمالی) آن پرداخت می‌شود. به عبارت دیگر آن ملک فاقد ارزش معامله و انتقال به غیر خواهد شد و در مالکیت تبعی صاحب حریم قرار خواهد گرفت (البته این مسئله بدون در نظر گرفتن لطماتی است که این حکم می‌تواند به جمعیت ساکن، فعال و بهره‌مند از آن وارد کند) باتوجه به اینکه خطوط لوله انتقال در عمق زمین کار گذاشته می‌شوند، اصولاً تعیین حریم خطوط لوله انتقال به لحاظ تردد خودروهای بازرسی و امدادی و جلوگیری از دخل و تصرف در مسیر خطوط لوله صورت می‌گیرد (و تاکنون از یک طرف خطوط لوله مذکور، مسیری با حدود ۴ متر احداث و مورد استفاده قرار گرفته است).

یکی از نکات مهم برای اجرای این لایحه، تأمین اعتبارات لازم و کافی برای تملک حد نیاز اراضی عرض مسیر و حریم خطوط لوله، یا قلع و محو احداثات و اعیانی‌های موجود است که مورد توجه قرار نگرفته و وفق قانون ضرورت دارد تا منبع مالی آن تعیین شود.

جهت‌گیری رویکردها و اهداف این لایحه می‌باید از یک روح واحد برخوردار باشد، اما نوع نگاه این لایحه بر املاک تحت حاکمیت سازمان حفاظت از محیط زیست و همچنین تداخل حریم‌های خطوط لوله انتقال با حریم‌های راه، راه‌آهن، خطوط شبکه‌های برق، آب و مخابرات (بدون ذکر و تعیین حریم اختصاصی یا حریم ایمنی) و املاک غیردولتی متفاوت است. به طوری که حوادث احتمالی برای مناطق مذکور، به‌طور یکسان متصور نشده است. در این لایحه به عرض مسیر خطوط لوله توجهی نشده است و با افزایش دوره‌ای تعداد خطوط لوله و عرض مسیر، حریم آن نیز تغییر کرده و املاک و اراضی بیشتری را تحت تملک و تصرف قرار خواهد داد، از این رو بدیهی است که عرض مسیر و حریم خطوط مذکور، مجموعاً مورد عنایت قرار گیرد.

شماره مسلسل:

۳۲۰۹۱۲۲-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۸۷/۵/۱۴

پیشنهادها

۱. با عنایت به ماده (۱۱) قانون نفت مصوب (۱۳۶۶) که مقرر می‌دارد: «اراضی و اعیانی و هرگونه مستحقات و آب و حقوق ارتفاعی مورد نیاز عملیات نفتی طبق اساسنامه‌های شرکت‌های نفت و گاز و پتروشیمی که به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید، تحصیل خواهد شد»، شایسته است وضعیت عرض مسیر و حریم خطوط لوله انتقال نفت، گاز، فراورده‌های نفتی و مواد پتروشیمی در اساسنامه شرکت‌های مذکور که به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید، تعیین شود.

- در صورت صلاحدید برای تصویب این لایحه، ضروریات ذیل پیشنهاد می‌گردد:

- در ماده واحده، «قانون‌های جمعیتی» و «شهرک‌ها اعم از مسکونی و غیرمسکونی» و «استان‌های گیلان، مازندران و گلستان»، (به دلیل آنکه در سرتاسر جاده‌های شمالی، ساختمان‌ها و بناهایی وجود دارد که نه در حریم شهر و نه در حریم روستا واقع شده‌اند و این حکم مقاومت خیل عظیم مردم آن مناطق را به دنبال خواهد داشت.) مورد عنایت قرار گیرد.

تبصره «۱» - پیشنهاد می‌شود تنها یک حریم تحت عنوان «حریم استحفاظی» تعیین شود.

بند «الف» تبصره «۱» - پیشنهاد می‌شود تا حریم استحفاظی براساس استانداردهای مورد عمل وزارت نفت و شرکت ملی گاز ایران (مندرج در اصل گزارش) مشخص شود.

بند «ب» تبصره «۱» - در صورت صلاحدید برای ایجاد حریم ایمنی، ضروری است تا حریم ایمنی تنها برای خط انتقال گاز ترش تعیین شود.

تبصره «۲» - پیشنهاد حذف این تبصره را دارد و در صورت صلاحدید برای ابقای آن افزایش عرض حریم، منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی باشد.

تبصره «۳» - پیشنهاد می‌شود کلمه «برای» در خط اول به کلمه «واقع در» و جمله «حریم اختصاصی خطوط لوله» به جمله «حریم‌های تعیین شده در این قانون» تغییر یابد.

تبصره «۴» - پیشنهاد می‌شود قبل از کلمه «موظفند» کلمه «و به استثنای وزارت مسکن و شهرسازی» قید شود. زیرا با توجه به رشد روزافزون تقاضای مسکن، ضروری است تا املاک و اراضی دستگاه مزبور جهت اعمال برنامه‌ها و توسعه ساخت‌وساز حفظ شود.

تبصره «۵» - پیشنهاد می‌شود بعد از کلمه «مجاز» کلمه «با توافق سازمان مذکور» قید شود، زیرا این حکم نایبستی ناقض برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان حفاظت از محیط زیست گردد.

تبصره «۶» - با توجه به آنکه تغییر کاربری املاک واقع در حریم‌های تعیین شده، موجب می‌شود تا ملک مورد نظر از حیث ارتفاع ساقط شود و اینکه تعیین حریم، تعیین مالکیت تبعی ملک است و آن حریم از توابع ملک خواهد شد، پیشنهاد می‌شود تا تبصره «۶» به صورت ذیل اصلاح شود: «کاربری اراضی و املاک واقع در حریم تعیین شده برای خطوط لوله انتقال موضوع این قانون، براساس پیشنهاد وزارت نفت و تصویب هیئت وزیران تعیین می‌شود و به منظور جبران خسارات و کاهش ارزش املاک، ناشی از تغییر کاربری یا تملک اعیانی و عرصه موجود در حریم‌های یاد شده که قبل از احداث خطوط لوله یا تعیین حریم مذکور در این قانون ایجاد گردیده، در صورتی که مغایر با کاربری تعیین شده موضوع این قانون باشد، طبق «قانون نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت - مصوب ۱۳۵۸» اقدام خواهد شد و وزارت نفت و شرکت‌های تابعه مکلف به پرداخت بهای عادلانه عرصه و اعیانی ملک هستند.

تبصره «۷» - پیشنهاد می‌شود صدر تبصره «۷» به شرح ذیل اصلاح شود:

«مأمورین مراقبت و حفاظت خطوط لوله انتقال که در هر استان از سوی شرکت‌های تابعه وزارت نفت به مراجع قضایی محل معرفی می‌شوند، در اجرای مفاد این قانون در حکم ضابطین قضایی محسوب می‌شوند و مکلفند با اخذ دستور یا حکم مقام قضایی، مانع هرگونه تعرض و تصرف اشخاص در حریم خطوط لوله انتقال شوند. شرکت‌های تابعه وزارت نفت مکلفند» و ضمناً کلمه «دادگستری» در پایان پاراگراف به کلمه «قضایی» تغییر یابد.

تبصره «۹» - پیشنهاد می‌شود تبصره «۹» به شکل ذیل تغییر یابد:

«آیین نامه اجرایی این قانون حداکثر سه ماه پس از تصویب، توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری تهیه و ابلاغ می‌شود.

تبصره «۱۰» - با عنایت به قانون نفت مصوب - ۱۳۶۶، وجود این تبصره ضرورتی ندارد، زیرا قانون مذکور از طریق قانون نفت ملغی‌الآثر شده است. اما اگر در جهت تأکید مجدد می‌باشد حذف آن پیشنهاد نمی‌گردد.